

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Р.Пильнік
« ____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний №
« ____ » _____ 2023 р.

СТАНКОВИЙ ОЛІЙНИЙ ЖИВОПИС НА ТЕМУ:
«Я – УКРАЇНА»

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМ-19
ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Олійник Тетяни Тарасівни

Керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент
Пильнік Руслан Олексійович

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS __ Кількість балів ____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2023

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Тетяна Олійник, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛІЗМУ В ЖИВОПИСІ	6
1.1. Стан наукового дослідження, огляд джерел та термінології.....	6
1.2. Розвиток олійного живопису у світовому мистецтві	12
1.3. Самобутність та символізм у творчості українських живописців ХХ – ХХІ сторіччя.....	13
1.4. Тематика України у сучасному мистецтві.....	15
Висновки до розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ФІГУРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ НА ТЕМУ: «Я – УКРАЇНА»	19
2.1. Художній образ через осмислення реалій сьогодення: зародження ідеї кваліфікаційного дослідження.....	19
2.2. Стилістична єдність творчої роботи: композиційне, тонове та кольорове рішення в реалізації художнього задуму.....	22
2.3. Послідовне виконання живописного твору.....	24
Висновки до розділу 2.....	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
ДОДАТКИ	35
Додаток А.....	35
Додаток Б.....	38

ВСТУП

Актуальність дослідження. Образотворче мистецтво із давніх часів мало великий вплив на сприйняття та пізнання людиною дійсності через власний духовний та емоційний стани. Витвори справжнього мистецтва завжди викликають емоційний відгук у глядача, адже вони є відображенням його істотних сторін і типових реакцій на явища дійсності.

Війна в нашій країні триває, і це надає нового змісту усьому. Суспільство реагує на болючі виклики сьогодення і трансформується у нові форми взаємодії. Яскравим виразом таких трансформацій, які зараз відбуваються, є візуальне, а саме, образотворче мистецтво. Випробування, які випали на долю нашого народу, стали центральною темою в усьому світі. Українські художники, створюючи свої роботи в укриттях під час бомбардувань, стають документалістами емоцій та переживань. Це має відображення в усіх традиційних жанрах образотворчого мистецтва таких, як натюрморт, пейзаж і особливо в сюжетних картинах. Саме вони найвлучніше викривають трагедію, яку принесла війна для простих людей, для жінок та дітей.

Для багатьох митців головною темою у творчості виступає героїзм наших військових, які щодня наближають перемогу ціною власних життів. Деякі художники через сатиричні, гротескні роботи, які по суті є зброєю проти агресії, викривають карикатурні аспекти цих страшних подій. На вулицях європейських міст з'являються нові стінописи про Україну, багато є візуальних робіт в інтернет-просторі в жанрі графічного дизайну. Художників усіх напрямків об'єднала невичерпна тема, протидії злу, яка у багатьох випадках розкривається через символізм для створення виразних образів. Тому, на нашу думку, тема символізму у станковому олійному живописі, з врахуванням реалій сьогодення, дуже актуальна і розкрита недостатньо.

Мета дослідження полягає у вивченні історії та розвитку основних засад символізму в образотворчому мистецтві, аналізі специфіки роботи над станковою

композицією в техніці олійного живопису. Відповідно до мети визначені **завдання** дослідження:

- 1) розкрити основні поняття з теми дослідження;
  - 2) проаналізувати особливості зародження та розвитку напряму символізму в європейському та українському образотворчому мистецтві;
  - 3) виявити особливості історії появи олійного живопису;
  - 4) схарактеризувати систему виражальних засобів в олійному живописі;
  - 5) окреслити етапи роботи над композицією в олії й виділити композиційні принципи.
- б) розробити художній твір у техніці олійного живопису.

Об'єкт дослідження – олійний живопис як одна з провідних живописних технік.

Предмет дослідження – застосування виразних засобів олійного живопису для побудови символічних образів у станковій композиції.

Методи дослідження. З метою наукового обґрунтування виникнення й еволюції композиції у напрямку символізму та олійного живопису ми застосували хронологічно-систематичний і проблемно-пошуковий методи. Для узагальнення досвіду застосування виразних засобів при станковій композиції в техніці олійного живопису ми здійснили історичний аналіз наукової літератури та інтернет джерел.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 40 сторінок, основний зміст викладено на 32 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛІЗМУ В ЖИВОПИСІ

1.1. Стан наукового дослідження, огляд джерел та термінології

Для того, щоб мати більш повне розуміння предмету аналізу кваліфікаційної роботи ми вважаємо за необхідне дати визначення основним засадам з теми. Враховуючи символічний характер твору, що розробляється, вважаємо за доцільне здійснити вивчення сутності символізму. У філософському енциклопедичному словнику дається певне визначення терміну «символ». Символ (від грецьк. знак, прикмета, ознака) – форма виразу і передачі духовного змісту культури через певні матеріальні предмети чи спеціально створювані образи та дії, що виступають як знаки цього змісту. Образний символ втілює також алегорію свого змісту. На ранньому ступені розвитку людського мислення символ виникав стихійно як вияв прагнення людини до пізнання дійсності [18, С.548].

Символ і символізм – це важливі поняття в живописі, що відображають глибинний зміст творів мистецтва. Символом може бути будь-який об'єкт, який має певне значення або використовується для передачі певного послання.

У живописі символи можуть бути відображені через різні елементи, такі як кольори, форми, текстури, світло та тіні, композицію та інші аспекти мистецтва. Наприклад, квіти можуть символізувати красу, молодість та відчуття радості, а червона троянда може символізувати любов або пристрасть.

Символізм – це мистецтво передавати емоції та ідеї через символи та асоціації, а не просто зображенням об'єктів. У символізмі кожна деталь малюнка має свій символічний сенс, який може бути розшифрований глядачем.

У мистецтві символи можуть мати різноманітну форму – це можуть бути конкретні об'єкти, або абстрактні форми, що мають певне значення. Символи

можуть передавати певні емоції, ідеї, концепції, міфи, релігійні чи культурні конони.

Для найвиразнішого відтворення свого задуму художники у своїх творах звертаються до алегорії.

Алегорія – це мистецький прийом, який використовують художники для передачі складних ідей, понять або концепцій за допомогою символів та образів. У художньому зображенні символи та образи можуть мати певний підтекст, який розкривається за допомогою асоціацій та відтворюється глядачем через його власний досвід та сприйняття.

Алегорія може використовуватись як для передачі конкретних ідей або понять, так і для передачі загальних настроїв та емоцій, таких як сум, радість, доброта, злочинність тощо.

Крім того, алегорія може бути доречна для відтворення історичних подій або епох, де зображення символів та образів можуть допомогти передати зміст задуму та підкреслити його значення в конкретному контексті. Алегоричне вирішення може бути як в окремих елементах картини, так і в її загальному композиційному рішенні.

Отже, алегорія є важливим мистецьким прийомом, що дозволяє художникам передавати складні ідеї та поняття, а також створювати міцний емоційний зв'язок між картинами та глядачами.

Символічний образ – це мистецький прийом, що полягає в використанні образів або зображень з символічним значенням для передачі певних ідей або концепцій. Вони можуть бути абстрактними або конкретними, і сприяють підсиленню ефекту та створенню особливого настрою в витворі мистецтва.

На різницю між поняттями символічного образу і символу звертає увагу Олександр Галич і зазначає, що чуттєвий образ в алегорії може бути й типовим, але ніколи не є самодостатнім, він завжди вказує на щось принципово відмінне від нього самого. Ті ж ознаки характеризують і символ, але якщо в символі те, що

зображено предметно, не менш важливе й цікаве, ніж його ідея, а, головне, — органічно з нею злите, так, що образ і ідея існують у формі одне одного, то в алегорії чуттєвий образ є, як правило (але не завжди!), цілком умовним, фантастичним, взятим тільки з тією метою, щоб наочно проілюструвати справедливість певної абстрагованої ідеї [6].

Важливим елементом творчості в образотворчому мистецтві є вибір сюжету, оскільки він відображає концепцію твору та передає ідеї художника глядачеві. Він також може відігравати важливу роль у створенні мистецького образу та впливати на сприйняття твору глядачами.

Сюжет картини – це загальна ідея або тема, яка є основою твору мистецтва, такого як живопис, скульптура або графіка. Це може бути історія, сцена з повсякденного життя, міфічна сцена або портрет, які обрані для втілення концепції твору. Сюжет включає в себе не тільки предмети, а й емоції, настрої, характери і дії персонажів, а також відтворення конкретного часу і місця.

Сюжет може бути відображенням реальності або містити фантастичні елементи. Його вибір залежить від художника та його творчих поглядів, а також від замовлення або задачі, яку він ставить перед собою. Сюжет включається в композицію твору та формується в межах її рамок. Композиція може допомогти підкреслити ідею сюжету та передати настрої, який художник хоче відтворити.

Композиція – це спосіб організації елементів образу на площині картини, що створюється художником. Вона включає в себе розміщення і співвідношення елементів, таких як форми, кольори, лінії, просторові плани, світло та тінь. Композиція є важливою складовою естетичної цінності картини, оскільки вона дозволяє художнику передати свої ідеї та почуття через образ.

Ось яке визначення цьому терміну дає Євген Миколайович Силко: Композиція (від лат. *compositio* – зіставлення, творення) – зіставлення, поєднання, сполучення різних частин в єдине ціле у відповідності до якоїнебудь ідеї. В образотворчому мистецтві композиція – це побудова художнього твору, що

обумовлюється його змістом, характером і призначенням, необхідністю передати основний задум, ідею твору найбільш зрозуміло й переконливо [21].

Художники використовують різні методи та прийоми, щоб створити композицію для своїх картин. Одним з таких методів є розміщення центрального об'єкта у центрі картини, що називається симетричною композицією. Цей метод використовується, коли художник хоче наголосити на важливості центрального елемента. Інший метод – це використання діагональної композиції, де елементи розміщуються на діагональних лініях. Цей метод дозволяє художнику передати рух та динаміку в образі.

Композиція також може бути побудована на основі принципу золотого перетину, що використовується в мистецтві та архітектурі з античних часів. Цей принцип базується на співвідношенні двох елементів, таких як лінії та пропорції, які створюють гармонійну композицію.

Ще одним важливим елементом композиції є відношення простору та світла. Художник може використовувати перспективу, щоб передати глибину у своєму творі. Він також може використовувати світло та тінь для створення відчуття об'ємності та простору.

Крім того, композиція може включати такі елементи, як лінії, форми, текстури та кольори. Комбінація цих елементів може створювати специфічний настрій або атмосферу на картині, допомагаючи художнику передати свої ідеї та емоції глядачам. Одним із ключових елементів композиції є фокус, який привертає увагу глядача до головного елемента картини.

Закони композиції – це певні принципи, які використовують художники для створення ефектної композиції на своїх полотнах. У фаховій літературі можна зустріти різні визначення законів, правил та прийомів композиції. Основні закономірності композиції, на які ми спиратимемось у нашій роботі, включають наступні.

1. Закон золотого перетину. Цей закон використовує співвідношення золотого перетину для розміщення головних елементів композиції. Золотий перетин – це співвідношення двох величин, коли більша з них відноситься до меншої так, щоб відношення було рівне відношенню більшої до цілої суми.
2. Закон третин. Цей закон використовує розташування головних елементів в точках перетину уявних ліній, які ділять полотно на три однакові частини по горизонталі та вертикалі.
3. Закон симетрії. Цей закон використовує взаємне відображення частин композиції по центральній лінії, щоб створити враження рівноваги та гармонії.
4. Закон контрасту. Цей закон використовує протиставлення протилежних елементів (кольорів, форм, текстур тощо) для створення цікавої та динамічної композиції.
5. Закон ритму. Цей закон використовує повторення певних елементів (наприклад, форм, кольорів, ліній) для створення візуального ритму та руху на полотні.
6. Закон пропорцій. Цей закон використовує відношення розмірів елементів на полотні, щоб створити враження гармонії та рівноваги.

Ці закони не є жорсткими правилами, і художники можуть відхилятися від них, щоб досягти бажаного ефекту.

У кожного художника є власний стиль і методи створення композиції. Для створення ефектної композиції необхідно враховувати такі фактори, як баланс, рух, пропорції та гармонію. Художники часто використовують ескізи та макети для розробки та вдосконалення своїх композицій до того, як почати роботу над основним твором.

Ескіз – це невеликий нарис або замальовка, який створює художник для того, щоб передати основну ідею майбутньої картини або іншої художньої роботи. Ескіз може бути виконаний на папері, картоні або будь-якій іншій поверхні.

Важливою складовою композиції є колорит, який допомагає художникам створювати ефектні та виразні картини. Колорит – це поняття, що вживається в образотворчому мистецтві для опису характерного використання кольорів та їх взаємодії на картині. Колорит допомагає художникам передати атмосферу, настрій, освітлення, а також передати наочні відчуття глядачеві. Колір може мати різні характеристики, такі як температура (теплий або холодний), насиченість, яскравість, тон, відтінок тощо.

Олійний станковий живопис – це мистецтво створення картин з використанням олійних фарб на полотні або іншому підкладі із застосуванням мольберту.

Олійний живопис – це техніка малювання, в якій в якості пігменту використовують олійні фарби, які складаються з суміші пігментів та олії [12]. Художники можуть використовувати різні техніки олійного живопису, включаючи напів-прозорі шари фарби (лесування), повністю накладені шари, техніку "мокре на мокрому", де художник наносить фарбу на вологий шар, щоб отримати плавні переходи, та інші. Основні переваги роботи олійними фарбами для художника:

1. Висока якість: Олійна фарба забезпечує високу якість зображення з багатими кольорами та глибокими тонами. Це дає художникам можливість створювати живописні твори, що набагато більш насичені, ніж ті, що створені за допомогою інших технік.
2. Довговічність: Олійні фарби мають довговічність, що дозволяє зберігати твори мистецтва віками без втрати кольорів та форм.
3. Гнучкість: Олійна фарба має високу гнучкість, що дає художникам можливість додавати шари фарб на попередні шари та змінювати деталі зображення на кожному етапі роботи.
4. Відчуття текстури: Олійна фарба дає художникам можливість створювати різноманітні текстури на полотні, такі як м'які та гладкі, або грубі та шорсткі.

5. Простота змішування кольорів: Олійні фарби легко змішуються, що дозволяє художникам створювати безліч відтінків та тонів.
6. Час для роботи: Олійні фарби мають довгий час висихання, що дозволяє художникам мати достатньо часу на працю над деталями твору.
7. Інтерактивність: Олійна фарба дає художникам можливість взаємодіяти з фарбою на полотні, створюючи змішані кольори та збагачуючи відтінки.

В цілому, техніка олійного живопису дає художникам широкі можливості для творчості та створення виразних образів художнього задуму.

1.2. Розвиток олійного живопису у світовому мистецтві

Олійний живопис є одним з найстаріших технічних методів малярства і має багатовікову історію. Він розвивався протягом багатьох століть, від початку у Стародавньому Єгипті до сучасності. Ось короткий огляд історії розвитку олійного живопису:

1. Давнє мистецтво: використання олійних фарб у художньому мистецтві можна прослідкувати ще з часів Стародавнього Єгипту та Стародавнього Риму. Однак, техніка олійного живопису у своєму сучасному вигляді розкрилася лише у середньовічній Європі.
2. Відродження: за епохи Відродження (XV-XVI століття) олійний живопис став популярним. Майстри, такі як Ян ван Ейк, Ганс Гольбейн, Тіціан, Леонардо да Вінчі та Мікеланджело, використовували олійні фарби для створення своїх шедеврів (Рис.А.1.1).
3. Золотий вік олійного живопису: XVII століття вважається "золотим віком" олійного живопису. В цей період виникли видатні школи малярства, зокрема голландська школа з Рембрандтом та Вермеером, і італійська школа з Караваджо та Рубенсом (Рис.А.1.2).
4. Модернізм: у XIX столітті олійний живопис відчув сильне впливи від руху імпресіонізму, представниками якого були Клод Моне, П'єр-Огюст Ренуар,

Едуард Мане та інші. Вони експериментували з кольором, світлом і швидкими мазками, що змінило підхід до олійного живопису (Рис.А.1.3).

5. Сучасність: у ХХ і ХХІ століттях олійний живопис продовжує розвиватися та знаходити нові виразні засоби (Рис.А.1.4). Художники використовують олійні фарби, щоб втілити свої творчі задуми у різних стилях і напрямках, таких як сюрреалізм, експресіонізм, абстракція, поп-арт та багато інших [10].

Окрім традиційного підgruntового полотна, художники зараз використовують різні техніки, щоб досягти бажаного ефекту. Вони можуть використовувати шпателі, пензлі, пальці, губки або навіть наносити фарбу на полотно за допомогою аерографа. Деякі художники також експериментують зі сполученням олійного живопису з іншими матеріалами та технологіями, такими як колаж, цифрове мистецтво або інсталяція.

Технологічні нововведення також вносять свій внесок у розвиток олійного живопису. З'явилися нові типи олійних фарб, які мають різні текстури та властивості, що дають художникам більш широкі можливості для виразності. Крім того, комп'ютерні програми дозволяють художникам експериментувати з кольорами, тонами і ефектами, а також створювати цифрові репродукції своїх олійних робіт.

1.3. Самобутність та символізм у творчості українських живописців ХХ-ХХІ сторіччя

Творчість українських художників ХХ сторіччя, зокрема періоду модернізму та авангарду, була насичена символізмом та самобутністю. Відбувалася спроба знайти власну ідентичність та національну спадщину у мистецтві, а також виразити ті проблеми, які стосуються українського народу.

Одним з найвідоміших представників українського модерну був Олександр Мурашко. Його творчість відзначається неймовірною енергетикою імпресіонізму

та модерну, яку він привніс в українське мистецтво. Картина "Карусель" стала однією з найвідоміших творів Мурашка і принесла йому світове визнання. Вона була представлена на Мюнхенській міжнародній виставці, де отримала заслужену золоту медаль (Рис.А.1.5).

Ще одним визначним представником українського модерну був Микола Пимоненко. У своїх роботах він використовував елементи народного мистецтва, такі як вишивки та різьблення на дереві. Його картини були сповнені символів та алегорій, які відображали традиції та культуру українського народу (Рис.А.1.6).

У період авангардизму видатним художником був Казимир Малевич, який став одним з засновників супрематизму – мистецтва, що базується на простих геометричних формах та кольорах. У своїх роботах Малевич використовував геометричні фігури, які відображали абстрактні поняття, наприклад, квадрати символізували землю, а кола – сонце (Рис.А.1.7). Таким чином, українські художники ХХ сторіччя віддавали велику увагу символізму та самобутності, намагалися відтворити та виразити традиції та культуру.

Українське образотворче мистецтво ХХІ сторіччя продовжує розвиватися, відзначається яскравістю, різноманітністю та оригінальністю. Багато художників у своїй творчості використовують символізм, щоб передати свої ідеї та емоції.

Одним з найбільш відомих українських художників ХХІ століття є Олександр Ройтбурд, який створює свої твори в стилі "нового містичного реалізму". Він використовує символічні образи для передачі філософських та естетичних ідей, відображає психологічний стан людини та її сприйняття світу.

Ще одним відомим українським художником є Андрій Єрмоленко, який працює в стилі гіперреалізму. Його роботи вражають деталізацією та реалістичністю зображень, проте при цьому вони мають сильний символічний зміст та емоційний заряд (Рис.А.1.8).

Україна має багато видатних художників і дослідників, які вивчають олійний живопис. Ось кілька авторів українських досліджень з олійного живопису:

Іван Марчук – сучасний художник і дослідник історії та технології живопису. Він вивчав традиції українського мистецтва, а також вплив інших культурних напрямів на сучасну живописну практику. Він малює картини у власному стилі, якому дав назву "пльонтанізм" від українського слова "пльонтати" – плести.

Ігор Шостак – український художник, який спеціалізується на олійному живописі. Він вивчає і досліджує різні аспекти олійного живопису, включаючи техніку, композицію, колорит та світлові ефекти. Малює мурали на патріотичну тематику. Ігор Шостак проводить майстер-класи та презентації, де ділиться своїм досвідом і знаннями.

Олег Шупляк – відомий український художник, який вивчає і працює з олійним живописом. Він використовує традиційні техніки олійного живопису, а також експериментує зі сполученням олійних фарб з іншими матеріалами. Олег Шупляк проводить майстер-класи та виставки, щоб поділитися своїм досвідом та інсайтами (Рис.А.1.9).

Це лише декілька з численних українських художників, які досліджують олійний живопис і працюють у цій галузі. Кожен з них вносить власний внесок у розвиток та вдосконалення олійного живопису через свої творчість та дослідження.

1.4. Тематика України у сучасному мистецтві

Українське мистецтво має багато символів та знаків, які використовують художники для вираження своїх ідей та концепцій. Ці символи можуть бути взяті з історії України, культури, народних звичаїв, або бути вигаданими художниками. Наприклад, візерунки вишиванок, традиційні українські мотиви у народному

мистецтві, символіка національної свободи та боротьби – це всі різні символи, які використовуються в українському мистецтві. Сучасне мистецтво у воєнний час може бути важливим засобом впливу на осмислення дійсності та створення образу сучасної України в світі. тематика художніх творів стала більш політизованою та актуальною.

Багато художників звернули увагу на проблему війни та її наслідки для народу України. Вони використовують свої роботи, щоб висловити своє ставлення до війни та залучити увагу до проблем, пов'язаних з нею. Наприклад, художниця Марта Пітчук своєю серією картин "Мотанка" хоче показати, що наша традиційна спадщина може бути вічно живою, розширюючи її межі, адаптуючись до сучасного світу і в цей складний час ми повинні зберегти її коріння і глибину (Рис.А.1.12).

Інші художники створюють роботи, що відображають страждання населення, яке потерпає від війни. Наприклад, Марія Лонюк створила серію робіт на яких зображені українці, що постраждали від війни (Рис.А.1.10,11).

Бенксі – британський стріт-арт художник, який зробив значний внесок у світове сучасне мистецтво. Його роботи зазвичай містять політичні та соціальні коментарі, а також використовують символіку, щоб передати певне повідомлення.

У 2022 році, під час вторгнення Росії на територію України, Бенксі випустив ряд робіт, що відображають його підтримку України та її боротьби з окупантами. Бенксі належить малюнок на Майдані Незалежності у Києві, на якому зображені діти, що гойдаються на протитанковій конструкції. Малюнки гімнастки та хлопчика, зроблені в Бородянці, також мають символічне значення та передають певні ідеї.

На малюнку з гімнасткою на зруйнованому будинку можна побачити дівчинку, яка займається гімнастикою на тлі руйнівних наслідків війни. Цей малюнок може символізувати силу та витривалість українського народу в обличчі війни та руйнування, а також може викликати почуття надії на краще майбутнє.

На другому малюнку Бенксі зобразив хлопчика, який перемагає дорослого чоловіка у спарингу дзюдо. Це може символізувати силу та віру в перемогу малого над великим, надію на перемогу правди та справедливості, які є важливими принципами українського народу (Рис.А.1.13).

Роботи Бенксі використовують символіку, щоб передати повідомлення про важливість миру та співчуття з тими, хто страждає від війни.

Українське художнє сучасне мистецтво після 24 лютого 2022 року стало більш актуальним та політизованим, а художники використовують свої роботи, щоб висловити своє ставлення до війни та її наслідків для України та її народу.

Висновки до розділу 1

У першому розділі ми розглянули генезис та зміст елементів понятійного апарату нашого дослідження, що дозволило в подальшому з глибоким розумінням розкривати наступні питання, дали визначення таким термінам як символ, символізм, алегорія, символічний образ, композиція та, поглибившись, охарактеризували основні закони композиції; значення кольору та колориту для створення творчого задуму; засоби виразності образотворчого твору та переваги техніки олійного живопису.

Ми з'ясували, що олійний живопис має довгу і багату історію, яка починається з давніх часів і триває до сьогодні. Завдяки використанню олійних фарб, художники отримали нові можливості для створення реалістичних, деталізованих та виразних полотен. У різних епохах, таких як Відродження, бароко, романтизм та імпресіонізм, олійний живопис розвивався та втілював художні тенденції свого часу. Сучасні українські художники продовжують досліджувати техніки олійного живопису і вносять свій внесок у розвиток цього виду мистецтва, експериментуючи зі стилями та використовуючи його як засіб творчого виразу.

Олійний живопис є довгостроковою та багатогранною історичною практикою, що знаходиться у постійному розвитку та еволюції завдяки внеску художників різних епох та країн. Сучасне образотворче мистецтво може бути важливим засобом впливу на осмислення дійсності, зокрема в контексті політичних та соціальних проблем сучасного українського суспільства. Українські живописці, такі як Іван Марчук, Ігор Шостак і Олег Шупляк, активно досліджують властивості олійного живопису, вносять нові ідеї, техніки та стилі до цього виду мистецтва. Художники ХХ-ХХІ сторіччя втілюють у своїх творах самобутність та символізм національної культури, інтерпретуючи їх у контексті сучасності та своєї особистої виразності.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ФІГУРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ НА ТЕМУ: «Я – УКРАЇНА»

2.1. Художній образ через осмислення реалій сьогодення: зародження ідеї кваліфікаційного дослідження.

Художній образ, створений через осмислення реалій сьогодення, відображає глибину та складність сучасного світу, допомагає сприймати його реалії з новою перспективою і викликає роздуми про сутність людського існування. Пошук художнього образу для композиції включає аналіз і сприйняття сучасних соціальних, культурних та технологічних реалій, а також їх інтерпретацію через художні засоби, щоб передати сутність, протиріччя та значення сучасного світу відповідно до бачення художника.

Художник спостерігає і аналізує різні аспекти сучасного життя, такі як технологічний прогрес, соціальні зміни, екологічні проблеми, політичні та економічні процеси, міжкультурні взаємини тощо. Через власне сприйняття цих реалій, художник робить вибір щодо теми або концепції своєї творчості. Він може звертатися до проблематики, яка стосується актуальних глобальних проблем, або фокусуватися на індивідуальних аспектах сучасного життя.

Для відтворення свого задуму художник використовує різні художні засоби, такі як вибір кольорів, композиція, світлотіньові ефекти, текстури тощо. Він може використовувати символіку, алегорії або метафори, щоб передати певну ідею або стан.

У воєнний час художники використовують своє мистецтво як засіб висловлення своїх думок, емоцій та споглядань на війну. Вони можуть використовувати реалістичні, символічні або абстрактні форми, кольори та композиції, щоб передати свої почуття і переживання.

Один з підходів полягає у відображенні жахіття та страждань війни через реалістичне зображення битв, руйнувань, поранених та жертв. Такі твори можуть шокувати глядачів, передаючи безжальність війни і її вплив на людей та середовище. Прикладом відображення жахів війни у творчості художників є серія картин французького художника Огюстена Делакруа. В цих роботах він зобразив сцени бойових дій, катастроф та страждань, пов'язаних з революційними подіями в Парижі 1830 року. Картина "Свобода, що веде народ" стала одним з його найвідоміших творів, в якій він утверджував ідеали свободи та показував жорстокість війни (Рис.Б.2.1).

Інший приклад – це серія картин "Герніка" художника Пабло Пікассо. Вона була створена під враженням від наслідків бомбардування міста Герніка під час Іспанської громадянської війни. Художник використовував абстракцію та грубі, виразні форми, щоб передати жах, хаос та руйнування війни (Рис.Б.2.3).

Ще одним прикладом є роботи американського художника Джона Сінгера Саргента, який був свідком Першої світової війни. У його портретах та масових сценах він вдало відтворював трагічні наслідки війни, зображуючи поранених, втомлені обличчя та зруйновані пейзажі.

Інший підхід полягає у використанні символічних образів, які втілюють певні ідеї або становлять метафору для воєнних подій. Це можуть бути символи миру, надії, солідарності або символи війни, насильства та втрати. Художники можуть створювати складні композиції, де кожен елемент має свій сакральний сенс, що допомагає викликати роздуми та емоції у глядачів.

В історії мистецтва є безліч прикладів використання символів і алегорії для відтворення теми війни. Одним з найвідоміших прикладів є творчість художника П'єтера Брейгеля Старшого. У його картині "Тридцятирічна війна" він використовує алегоричні символи, такі як ворони, гибель і хаос, щоб передати жорстокість та руйнування війни.

Французький художник Жорж Руо у своїх картинах "Людина людині вовк" і "Військові історії" використовує символіку, щоб відтворити наслідки Першої світової війни. Він зображує перетворені та звинувачуючі образи, які символізують страждання та руйнування війни (Рис.Б.2.2).

Ці приклади демонструють, як художники використовували символи і алегорію для передачі теми війни. Вони не тільки створювали візуальні зображення, але й надавали їм глибокий смисл, щоб викликати емоції та роздуми про війну та її наслідки.

Художник може експериментувати з формами, стилями та техніками, використовуючи сучасні матеріали та медіа, щоб передати відчуття інноваційності та змін, які присутні у нашому світі. Цей підхід дає художникам можливість відтворити не тільки зовнішній вигляд сьогодення, але і внутрішній світ людей, їхні емоції, стан та реакції на світові події. Він спонукає глядачів задуматися над власним місцем у суспільстві та ставленням до сучасного світу.

Головна мета художника полягає в тому, щоб викликати у глядачів емоції, задуми та відкрити новий погляд на сучасні реалії. Він може відтворювати реалії безпосередньо, реалістично або ж уповільнювати, переробляти або абстрагувати їх для створення більш символічного чи експресивного образу.

Війна в Україні, що почалася 24 лютого 2022 року, має значний вплив на художників, згуртовуючи їх навколо спільних цілей та викликаючи сильну емоційну реакцію. Багато українських художників стали активно використовувати своє мистецтво як засіб висловлення своїх поглядів, реакцій та підтримки українського народу під час війни. Вони створюють роботи, що відображають трагедію війни, героїзм українських воїнів, страждання цивільного населення та силу національного духу.

Деякі митці об'єдналися в арт-групи та колективи, створюючи спільні проекти та виставки, щоб підняти обізнаність щодо війни та зібрати кошти на допомогу постраждалим. Вони використовують різні медіа та формати,

включаючи живопис, графіку, фотографію, інсталяції та відео, щоб передати свої емоції та спонукати глядачів до роздумів.

Творчість художників стала могутнім засобом комунікації, який допомагає показати світові реальність та наслідки війни в Україні. Вони малюють картини, що вражають глядачів, привертають увагу міжнародної спільноти та підтримують боротьбу за мир та справедливість.

Український народ веде активну оборону, зміцнює свої оборонні позиції та підтримує національну армію у боротьбі проти окупантів. Незважаючи на значні втрати, українці виявляють велику сміливість, вольову міць та єдність у своїх зусиллях захистити свою країну.

Саме боротьба України за незалежність у війні, як символ національної гідності, сили та мужності українського народу і стала предметом кваліфікаційного дослідження. Таким чином можна використати своє мистецтво для підтримки збереження суверенітету України та перемоги у війні через величезну вольову силу та рішучість української нації боротися за свої права та свободу.

2.2. Стилiстична єднiсть творчої роботи: композиційне, тонове та кольорове вирiшення в реалiзацiї художнього задуму.

Стилiстична єднiсть в творчій роботі художника вiдображається в єдностi його художнього вираження, використання певних художнiх прийомiв, технiк i елементiв, створюючи єдину iдентичну художню мову. Це може проявлятися в однорiдностi використаних кольорiв, технiк малювання, композицiйних рiшень або в особливому поєднаннi форм, текстур та просторових вiдношень.

Стилiстична єднiсть в композицiї художньої роботи вiдображається у гармонiйному поєднаннi й органiзацiї рiзних елементiв та компонентiв в рамках єдиного стилiстичного напрямку. Вона створює вiзуальний порядок i цiлiснiсть, що сприяють зрозумiнню та сприйняттю твору.

Стилістична єдність в композиції може включати такі елементи:

1. Баланс: розподіл ваги, форм, кольорів та елементів в композиції таким чином, щоб створити візуальну рівновагу.
2. Ритм: повторюваність, регулярність або зміна ритмічних елементів, що створюють відчуття руху або повторення в композиції.
3. Пропорції: відношення розмірів та співвідношення між елементами в композиції, що створюють гармонійний баланс.
4. Лінії та напрямки: використання ліній та напрямків для організації простору та керування поглядом глядача в композиції.
5. Кольорова гармонія: вибір кольорів, їх відтінків та взаємодія, що створюють збалансовану і гармонійну кольорову палітру.
6. Центральна точка: визначення головного центру або фокусу в композиції, що привертає увагу та створює організаційний пункт.
7. Шари та глибина: використання перспективи, тіней, градацій значень та інших елементів для створення візуальної глибини та просторової перспективи.
8. Форми та фігури: вибір та організація форм та фігур в композиції, включаючи геометричні, органічні або абстрактні елементи.
9. Текстура: використання різних текстур та їх взаємодія для створення візуальної різноманітності та співвідношення.
10. Контраст: використання контрасту відтінків, цінностей, кольорів або текстур для підсилення візуального враження та створення ефекту.
11. Символіка та сюжетність: використання символів, метафор, алегорій та сюжетної спрямованості для передачі певного повідомлення або ідеї в композиції.
12. Інтеракція з глядачем: врахування впливу та реакції глядача на композицію, створення емоційного зв'язку та спілкування з глядачем через візуальний вираз.

13. Експерименти з матеріалами та медіа: використання нових технологій, нестандартних матеріалів та медіа для досягнення унікальних ефектів та вражень у композиціях.

14. Концептуальний підхід: встановлення концептуальних цілей та використання художніх прийомів для передачі певного послання або ідеї через композицію.

Композиційне, тонове та кольорове вирішення твору мають велике значення у створенні візуального враження та передачі задуму художника. Вони допомагають створити гармонію, баланс та відтворити певну атмосферу чи емоційний стан, який художник прагне передати через свою творчість.

Виділення головного елемента в картині є важливим аспектом, який допомагає художнику привернути увагу глядача і підкреслити його значення. Це може бути досягнуто різними способами. Наприклад, художник може розмістити головний елемент в центральній частині композиції або на перетині ліній третин для створення центрального акценту.

Використання більшого розміру або відчуття масштабу головного елемента також допомагає виділити його на передньому плані. Контраст в тонових значеннях, колірних схемах або текстурі може бути застосований для підкреслення головного елемента від інших частин композиції. Також, детальна розробка і акцентуація деталей головного елемента допомагає звернути увагу глядача.

Завдяки цим методам художник може створити візуальний фокус і направити увагу глядача на головний елемент, що сприяє вираженню художнього задуму та підсиленню впливу картини.

2.3. Послідовне виконання живописного твору

Планування є важливим етапом роботи над композицією. Під час цього етапу художник визначається із темою майбутнього твору, ретельно обдумує свою

ідею, визначає основні елементи, їх розміщення та пропорції. Планування може включати використання візуального матеріалу для пошуку ідей та експериментування перед фінальним виконанням.

На цьому етапі художник визначається із темою композиції, включає ідентифікацію основного повідомлення, ідеї або настрою, який він намагається передати. Тема може бути широкою та абстрактною, або конкретно та специфічною, залежно від індивідуального художника та його творчого наміру.

Тема композиції може бути пов'язана з різними аспектами, такими як природа, людина, соціальні питання, історія, фантазія або абстракція. Вона може виражати емоції, ідеали, концептуальні думки або просто передавати спостереження чи враження художника.

Ідеєю нашої творчої роботи виступає висвітлення теми боротьби України за незалежність у війні, яка є не лише важливою історичною подією, але й символом національної гідності, сили та мужності українського народу

Саме вибір теми зумовив загальний характер та значення майбутнього твору, а також це вплинуло на вибір композиційного алегоричного вирішення. Алегорична композиція може бути репрезентована шляхом використання символів або образів, що несуть певний позасловний зміст і відображають в повній мірі ідею або концепцію нашої творчої роботи.

Для формування стійкої ідейної концепції ми провели дослідження та звернулися до різних джерел у Інтернеті (Рис.Б.2.4), щоб знайти аналогічні приклади або ідеї, які могли б надати нам інспірацію та допомогти у формуванні нашої концепції. З'ясували, що у контексті боротьби України за незалежність, алегоричне вирішення композиції ми можемо включити такі елементи, як:

Прапор України: синьо-жовтий прапор може виступати як символ національної ідентичності та бажання України бути незалежною державою. Сонце: як символ світла, сонце може виступати як алегорія надії, майбутнього та свободи, які Україна прагне досягти. Журавель: символом України, який втілює

красу, грацію та волю українського народу. Дівчина: українка є символом гордості, сили, краси та національної ідентичності українського народу. Квіти: мальви і соняшник є символами краси, життєрадісності та природної принадності, а також відображають важливість природи і сільського господарства в культурі та традиціях України. Хмари: у контексті воєнного часу символізують небезпеку, загрозу та страх, які відображають реальність воєнного конфлікту та його вплив на життя людей.

У процесі роботи над твором ми впевнились, що саме ці символи допоможуть влучно донести ідею визвольної боротьби українського народу за самоідентифікацію в нашій композиції «Я – Україна» (Рис.Б.2.5).

Добірка аналогів надала необхідну інспірацію для початку композиційних пошуків та створення ескізів, дозволяючи уявити майбутню композицію і втілити її візуально. Це етап створення композиційних пошуків: визначення головного об'єкту, розташування горизонталей та вертикалей, а також загального балансу композиції (Рис.Б.2.6,7). Головною метою було створення композиції, в якій символи були б поєднані в єдину цілісну картину, з фокусом на головному персонажі, а саме на дівчині, щоб виділити його важливість та роль у головному меседжі, що передається.

Наступним етапом є конструктивна побудова композиції. На цьому етапі ми передаємо контур і основні форми елементів композиції на картоні (Рис.Б.2.9). В центрі композиції ми розташували дівчину в українському вбранні, це і є головна героїня твору і символ нашої країни у теперішній час. Вона зображена у профіль її рука прстягнута прямо перед собою, цим різким жестом вона наче зупиняє хмару, яка насувається з правого краю формату і символізує російську навалу. Позаду дівчини на тлі неба виступає силует журавля, який рухом своїх крил повторює жест дівчини. Таким чином постать дівчини розділяє композицію на дві частини. З правого краю і під захистом крила журавля і ми зобразили місто Київ у

майбутньому, а також сонце, яке своїми променями освітлює новобудови міста, і все це разом символізує відродження і світле майбутнє нашої країни.

Взнак того, що ми повинні завжди пам'ятати і цінувати своє коріння, минуле і спадщину, яку отримали від наших предків, ліворуч від центру композиції ми розташували старенькі українські хатки під солом'яними стріхами із содочками і тополями на березі Дніпра, які колоритно оспівував Тарас Шевченко у своїй творчості.

З кіс дівчини за вітром розвіваються стрічки, які поступово переходять у цвіт мальви на першому плані і формують вхід до картини. А праворуч у форматі ми зобразили прапор України у вигляді дуги, який є симетричним повторенням руху крила журавля із верхньої частини композиції. Жовтий колір прапору поступово переходить у квіти соняшника, які зображені досить схематично, що повинно привнести динаміку в композицію.

У побудові композиції ми використовували малюнок олівцем, що надає формам прозорість і допомагає виявити їх конструктивні особливості. Об'єкти зображуються конструктивно, що дозволяє побачити їх внутрішню структуру. Після передачі контуру елементів композиції ми перейшли до заповнення об'єктів або фону тоновими значеннями. Для цього використовували світлі, середні та темні тони, щоб створити об'єм, просторову глибину та структуру. Це допомогло відтворити світлотінь та тіні, а також надати картині об'єму і глибини (Рис.Б.2.10).

Після визначення тонових співвідношень ми переносимо малюнок на полотно і починаємо роботу в матеріалі. При цьому використовуємо певну палітру кольорів, щоб надати картині настрою та емоційного виразу (Рис.Б.2.8). Ми маємо на меті створити кольорову гаму, градієнти, контраст кольорів та використати інші прийоми роботи олійними фарбами. Кольорове рішення повинно підкреслювати основні ідеї та настрої картини. Залежно від нашого задуму, обираємо кольори, які маємо використовувати для першого шару фарби.

Починаємо роботу в кольорі з більш загальних тонів і великих площин, поступово переходимо до менших деталей, щоб закласти кольорову основу зображення. Фарбу можна наносити тонкими мазками або більш щільними шарами в залежності від бажаного ефекту. На цьому етапі важливо звертати увагу на світлові та тіньові плями, враховуючи джерело освітлення та об'ємність елементів композиції (Рис.Б.2.11,12).

Далі продовжується робота над формами і пропорціями об'єктів на полотні. Олійні фарби дозволяють наносити шари фарби один на один, що створює багат шаровий ефект. Доречно накладати більш густі шари фарби для освітлених пощин в композиції, а тонкі прозорі шари для написання тіньових ділянок. При цьому важливо звертати увагу на конструкцію об'єктів композиції, використовуючи різні мазки та напрямки нанесення фарби для ліплення об'єму кольором (Рис.Б.2.13).

Після висихання попереднього шару можна використовувати техніку лесування. Лесування – це техніка накладання тонкого шару фарби поверх основного кольору з метою моделювання об'ємної форми предметів і створення градацій світла і матеріальних якостей. На цьому етапі важливо враховувати тоновий і колірний стан освітленості, контрасти теплих і холодних відтінків, а також взаємні рефлексії об'єктів.

Під час лесування використовуються різні техніки і інструменти, такі як м'які пензлі, губка або пальці. Основна ідея полягає в тому, щоб розтушувати фарбу на поверхні, створюючи плавні переходи між кольорами і тонами. Для досягнення більшого реалізму можна використовувати техніку сухого лесування.

Змішування теплих і холодних відтінків дозволяє створити глибину і простір у композиції. Контрольоване нанесення фарби та ретельне спостереження за світлом і тінями допомагають створити реалістичний об'єм і градації.

Для написання головного персонажу або елементів, розташованих на першому плані, можна використовувати різні техніки, щоб створити текстурні

ефекти і тим самим наблизити візуально певний об'єкт композиції до глядача і тим самим створити ефект глибини в картині. Наприклад, використання грубого пензля або мастихіну для нанесення фарби допоможе створити текстурну поверхню.

Наступним етапом роботи є деталізація. Потрібно обрати головні елементи, які дійсно важливі для нашої композиції, і зробити на них акцент. Наприклад, в нашій композиції головна увага повинна спрямовуватись на дівчину, саме на ній глядач повинен затримати погляд. Тому можна тонким пензликом пропрацювати деталі обличчя, очі, вуста і волосся, а також елементи одягу, орнаменти тощо. Важливо уникати перенасичення деталями, щоб не виникло зміщення акцентів в бік другорядних елементів композиції.

Заключний етап роботи над композицією спрямований на узагальнення і зведення до мінімуму деталей і предметів на задньому плані, щоб створити цілісне зображення. Це може включати пом'якшення різких контурів та приглушення тонів та кольорів (Рис.Б.2.14). На цьому етапі можна підсилити тони або кольори головних предметів, надаючи їм більшої визначеності та ваги. Це допоможе створити центральний акцент і визначити основну тему композиції.

Головна мета цього етапу – створити єдність і цілісність в нашому живописному зображенні. Всі елементи композиції повинні працювати разом і створювати потрібне нам враження. Для досягнення цього результату потрібно зробити вірні кольороі тонові співвідношення, а також визначити композиційний центр, що привертає увагу.

Підсумкова робота в техніці багатошарового олійного живопису передбачає створення глибини і виразності композиції шляхом розкриття нюансів і переходів кольору. Вона вимагає від митця великої уваги до деталей і тонких градацій. Важливо дотримуватися правила від загального до часткового і від часткового до загального, щоб досягти гармонійного злиття всіх елементів. Техніка багатошарового олійного живопису дозволяє створити глибину і реалістичність за

допомогою ретельного нашарування фарби, що додає живості та реалізму до твору.

Отже, суть композиції полягає у виборі та організації елементів образу таким чином, щоб вони сприяли вираженню і передачі змісту або ідеї. Це означає знаходження відповідного поєднання форм, ліній, кольорів, пропорцій та просторових відношень, які допоможуть побудувати сильну і виразну композицію. Головна мета полягає в тому, щоб залучити глядача і передати задумане через впорядковане розташування образотворчих елементів.

Висновки до розділу 2

Другий розділ ми присятели дослідженню методів та прийомів роботи над композицією в техніці багат шарового олійного живопису, проаналізували, якими засобами та принципами можна досягти гармонії та виразності в композиції, детально розглянули їх характеристики; відслідкували поетапність роботи над станковим живописним твором.

Створення алегоричної композиції в техніці олійного живопису є складним творчим процесом, який вимагає вміння використовувати різні виражальні засоби та композиційні принципи для досягнення гармонійності та виразності. Важливо знайти правильне поєднання форм, кольорів, ліній та пропорцій, щоб передати задуману алегоричну ідею та викликати відповідні емоції у глядача. Техніка багат шарового живопису дозволяє створити глибину та реалізм через використання різних тонів та переходів кольорів. Композиційні принципи, такі як золотий перетин та розташування елементів у рівновазі, допомагають побудувати збалансовану та виразну композицію. В результаті, алегорична композиція стає майстерним виразом ідеї, передаючи зміст через образи та символіку.

Ми дійшли висновку, що успішне створення композиції вимагає певної послідовності та методики, які направлені на забезпечення цілісності та гармонії художнього твору в цілому.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було проведено аналіз проблеми використання виражальних засобів у станковому олійному живопису з фокусом на алегоричну композицію. За допомогою постановки конкретних завдань і послідовного застосування методів дослідження було досягнуто розв'язання даної проблеми.

1. Ми проаналізували літературні джерела з проблеми дослідження та з'ясували, що проблемою стакового живопису займалися такі українські художники та мистецтвознавці: Іван Марчук, Ігор Шостак і Олег Шупляк.

Олійний живопис має довгу історію, від давніх часів до сьогодення. Завдяки олійним фарбам художники створюють реалістичні та виразні полотна. Він розвивався у різні епохи, відображаючи художні тенденції. Сучасні українські художники досліджують техніки олійного живопису, експериментують зі стилями, надаючи своїй творчості нові можливості.

2. З'ясовано, що українські художники ХХ-ХХІ сторіччя відзначаються самобутністю та символізмом у своїй творчості. У період модернізму та авангарду була спроба знайти власну ідентичність та виразити проблеми, що стосуються українського народу. Художники, такі як Микола Пимоненко, використув у своїй творчості національні мотиви, а Казимир Малевич розробив супрематизм, базуючись на геометричних формах. У сучасності, художники як Олександр Ройтбурд, Андрій Єрмоленко та Олег Шупляк продовжують використовувати символізм для вираження своїх ідей та емоцій.

3. У роботі показано, що сучасне українське образотворче мистецтво використовує символіку, щоб впливати на осмислення дійсності. Художники створюють роботи, що відображають проблему війни та її наслідки для народу України. Вони показують страждання та підтримку України в цей важкий час. Багато художників звертають увагу на українські символи, історію та культуру, щоб передати певне повідомлення. Наприклад, Марта Пітчук створила серію картин «Мотанка», що присвячена збереженню національної спадщини, а Марія

Лонюк створила серію робіт, що відображають страждання постраждалих від війни. Ці твори використовують символіку, щоб передати повідомлення про важливість миру та співчуття з тими, хто страждає від війни. Усе це робить українське мистецтво більш актуальним та політизованим після 2022 року.

4. Визначено особливості створення художнього образу у відображенні сучасного світу, використовуючи символізм як змістову складову твору та композиційний апарат – як формальну. Художники використовують символи та композицію, щоб досліджувати сучасний світ, включаючи технологію, соціальні зміни, екологію та політику. Війна також є об'єктом художнього відображення, виражаючи силу та мужність. Стилiстична єдність виявляється у використанні прийомів та елементів, таких як баланс, ритм, кольорова гармонія, форми та текстура. Композиція, тонування та кольорове рішення мають велике значення для передачі задуму художника та підсилення враження від твору.

5. Нами обґрунтовано систему виражальних засобів в олійному станковому живописі, що включає кольорову гаму, текстуру, тонування, світлотінь, лінії та форми для реалізації ідеї твору. Дотримання принципів композиції і вмiле використання виразних засобів сприяють єдності між змістом і формою, реалізації задуму художника і основної ідеї твору.

6. Застосована послідовність роботи над стаковим олійним живописом «Я – Україна» виявилася ефективною у реалізації творчих задач. Ми впевнились, що послідовне виконання роботи є важливою стратегією, яка допомагає досягти успіху в короткий термін і уникнути помилок і недоліків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алтухова А., Азаркіна, М., Величенко, А. Актуальні проблеми та перспективи розвитку наукових досліджень. *Історичні аспекти майстерності та техніки олійного живопису*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.(м.Харків 7-8 груд. 2021р.),Харків, 2021. С.101-106.
2. Антонович Є.А., Шпільчак В.А. Малюнок і живопис. Методичні Рекомендації. / за ред. Є.А. Антонович, В.А.Шпільчак. Київ: СНУ ім. Лесі Українки 1990. 105 с.
3. Белкіна Е.В. Історія зарубіжного образотворчого мистецтва: навч. посіб. Київ: КНУім. Б.Грінченка, 2010. 132 с.
4. Васильківська Т. М. Символізм в українському образотворчому мистецтві. Київ: Видавництво "Дніпро", 1997. 324 с.
5. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. Пер. з англ. Київ: Махаон Україна, 2007. 512 с.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв. Є. Теорія літератури. / за наук. ред. О. Галич. Київ: Либідь, 2005. 460 с.
7. Гільберг В. М. Олійний стаковий живопис: історія, технологія, прийоми. Київ: Видавничий дім "Основа", 2008. 210 с.
8. Єрєміна О. Формування навичок сприйняття творів мистецтва : з досвіду роботи. *Мистецтво та освіта*. 2000. №1. С. 39-41.
9. Історія живопису в полотнах великих художників. /за наук. ред. О.І.Красновської та ін. Київ: Либідь, 2017. 320 с.
10. Історія розвитку олійного живопису. / за ред. А.Н. Лужецький. Харків: ХНПУ, 2003. 607 с.
11. Історія українського мистецтва: Мистецтво ХХ століття: у 5 т. / редкол.: Г.А. Скрипник (голова) [та ні.]. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. 2007. Т.5. 148 с.
12. Кіплік Д. І. Техніка живопису. Київ: СВАРОГ, 2000. 503 с.

13. Музика О.Я, Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посіб. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.
14. Миропольська Н., Белкіна Е. Художня культура світу. Європейський регіон: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2001. 191с.
15. Нагорна Л. Національна ідентичність: український феномен в історичній Ретроспективі. *Розбудова держави*. 1997. №7. С. 37-45.
16. Панксенов П.П. Живопис. Форма, колір, зображення. Київ: Видавничий центр Академія, 2008. 228 с.
17. Плющик Є.В. Символіка світла й кольору в мистецтві та ідея синтезу мистецтв в художній діяльності школярів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, № 10. 2007. С. 83-85.
18. Скуратівський. В. Символізм. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. С.579.
19. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ: Основи, 2016. 168 с.
20. Стась М. І. Академічний живопис: навч. посіб. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. 244 с.
21. Силко Є.М. Композиція: навч. посіб. Чернігів: ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2015. 53 с.
22. Техніка і технологія олійного живопису : навч. посіб. / за ред. Е. В. Белкіна, О. І. Конопко. Київ: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 92 с.
23. Тімохов О. В. Художній символ в буденній свідомості: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03. Київ, 2006. 19 с.
24. Унковський А. А. Живопис: питання колориту. Київ: Видавничий центр Академія, 2012. 432 с.
25. Шорохов Е.В. Основи композиції. Київ: Просвітництво, 2008. 360 с.
26. Фартінг С. Історія мистецтва. Харків: "Віват", 2019. 576 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.1 Леонардо да Вінчі «Мона Ліза»

Рис.2 Рембрандт ван Рейн
«Автопортрет із Саскією колінах»Рис.3. П'єр-Огюст Ренуар
«Портрет актриси Жанни Самарі»

Рис.4 Сальвадор Далі «Постійність пам'яті»

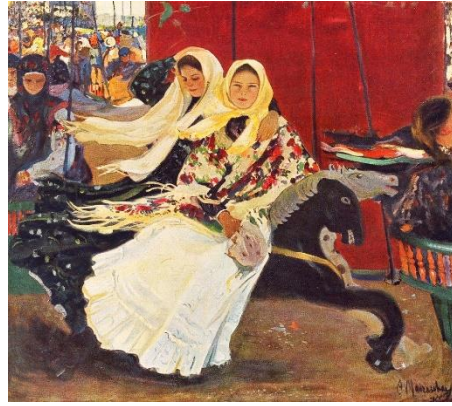

Рис.5 О.О.Мурашко «Карусель»

Рис.6. М.К.Пимоненко «Проводи козаків»

Рис.7. К.Малевич «Ранок у селі після сніжної бурі»

Рис.8. А.І.Єрмоленко «Зоряні війни»

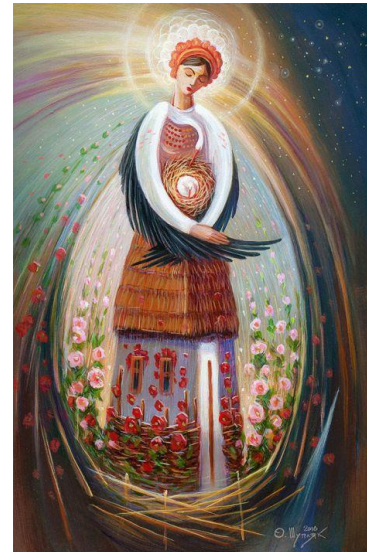

Рис.9. О.І.Шупляк «Берегиня»

Рис.10.М.Лонюк «Згоріла стайня»

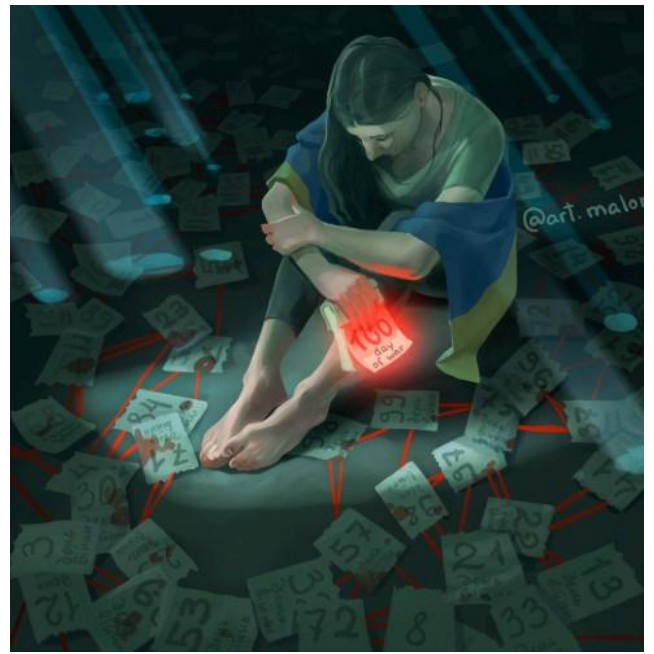

Рис.11. М.Лонюк «Авторетрет»

Рис.12. М.Пітчук «Мотанка»

Рис.13. Графіті Бенксі в Бородянці

Додаток Б

Рис.1. Е.Делакруа «Свобода, що веде народ»

Рис.2. Жорж Руо «Людина людині
Вовк»

Рис.3. П.Пікассо «Герніка»

Рис.4. Марта Пітчук. «Мотанка
Перемога. Київське Полісся»

Рис.5. Національні символи України

Рис.6,7. Розробка ескізів.

Рис.8. Пошук кольорового рішення.

Рис.9. Робота над картоном.

Рис. 10. Початок роботи на полотні

Рис.11. Початок роботи у кольорі

Рис.12. Виконання підмалювка

Рис.13. Робота над великими об'ємами

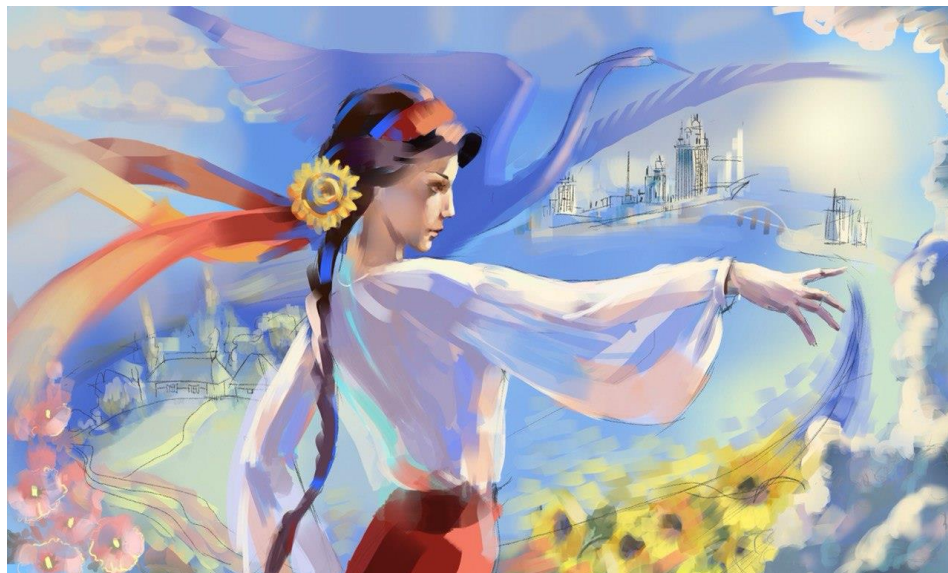

Рис.14. Деталізація та остаточне узагальнення